

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д-р Дарина Русчева Тодорова;*
ИНСТИТУТ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ БАН;
Научна специалност: "Икономика и управление (селско стопанство)" - "кандидат на икономическите науки" и "Народно стопанство (вкл. регионална икономика и история на народното стопанство)" - "старши научен сътрудник II степен" и "професор"

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност "Икономика и управление (Агробизнес, Екоикономика)" в УНСС.*

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 421/26.02.2021 г. на Зам. Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Антон Тачков Благоев*

Тема на дисертационния труд: *"Агроекологичните практики като средство за постигане на устойчиво земеделие"*

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра "Икономика на природните ресурси", Бизнес факултет* на УНСС по *научна специалност "Икономика и управление (Агробизнес, Екоикономика)"* съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 1020/29.03.2018 г. Обучението е осъществено в *редовна* форма през периода 20.03.2018 г. - 20.03.2021 г.

Антон Тачков Благоев е роден на 26.05.1993 г. През 2012 г. завършва средното си образование в Професионална техническа гимназия "Юрий Гагарин", гр. Перник, направление "Икономика", специалност "Компютърна техника и технологии". През 2016 г. придобива ОКС "Бакалавър по икономика", направление "Икономика", специалност "Аграрен бизнес" в УНСС, гр. София, а през 2017 г. става "Магистър по

икономика", направление "Икономика", специалност "Аграрен бизнес" отново в УНСС. През периода 20.03.2018 г. - 20.03.2021 г. е редовен докторант в катедра "Икономика на природните ресурси", Бизнес факултет на УНСС по научна специалност "Икономика и управление (Агробизнес, Екоикономика)".

Антон Благоев работи последователно като: консултант в областта на земеделието и европейските субсидии в Национална служба съвети в земеделието; технически сътрудник в МГУ "Св. Иван Рилски"; финансов агент в ЕОС Матрикс ЕООД - гр. София и др.

Има много добра компютърна подготовка и знания по английски език.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Предложеният за рецензиране дисертационен труд на тема **"Агроекологичните практики като средство за постигане на устойчиво земеделие"** има следната хронологична структура: Списък на съкращенията, Списък на таблиците, Списък на фигурите, Увод, Четири глави, Заключение, Използвана литература, Приложение 1 и Приложение 2. Той е в обем от 236 страници, включително: таблици - 69; фигури - 56, Приложения - 1 и 2 и Използвана литература - 118 (източника).

В Увода на дисертацията се посочва, че аграрният сектор в България има важно значение "в процеса на осигуряване на продоволствени ресурси" на страната. Правилно се отбелязва и това, че аграрният сектор "може да въздейства на околната среда както положително, така и деструктивно върху равновесното ѝ състояние". Избраната *тема на дисертациония труд* е с *безспорна актуалност* и тя е обоснована от дисертанта много убедително чрез: а) *Агроекологията* обхваща "различни подходи за решаване на проблеми на селскостопанското производство". Тя се развива като най-напред вниманието е насочено предимно към "производството и защитата на растенията", а по-късно - към търсене на "решения на различни проблеми от екологичен, социален, икономически, етичен и друг аспект"; б) "Подобряване на показателите на околната среда и намаляване на негативното въздействие върху нея от селскостопанското производство налага необходимостта от детайлно проучване на внедряването на агроекологични практики и използването на агроекологични мерки"; в) *Агроекологичните мерки* се определят като "инструмент", чрез които земеделските стопани могат да се мотивират, от една страна "да опазват, поддържат и подобряват екологичното качество на земеделската земя", а

от друга - "да ограничават негативното влияние върху природните ресурси"; г) *Агроекологичните практики* могат да се разглеждат двустранно: прилагането им "да бъде доброволно вследствие на поети ангажименти по европейски и национални програми за финансиране" и "прилагане вследствие на спазване на национални стандарти за добри земеделски практики". Значението на внедряване на тези практики е свързано с: "постигане устойчивост в аграрния сектор", "поддържане и подобряване на екологичното качество на земеделската земя" и "внедряване на щадящи за околната среда земеделски системи". *Целта* на изследването в дисертационния труд е правилно формулирана: "... на базата на оценката на възможностите и проблемите за прилагане на агроекологични практики, да се разкрият, анализират и оценят факторите, които влияят на прилагането им и да се дадат препоръки за стимулиране на процеса на тяхното въвеждане в земеделските стопанства". Тя е свързана с обосновката на дисертационната тема и показва алгоритъма на изследването. За реализирането ѝ са изведени *7 задачи*. Те кореспондират с поставената цел и структурата на изследването. Най-общо задачите са свързани с: изследване на теоретични постановки, политики и нормативни изисквания; оценка на реализирани агроекологични практики в България; оценка на държавната политика и възможностите за опазване на околната среда чрез прилагане на агроекологични практики (експертно проучване); проучване на проблемите и нагласите на земеделските стопани за тяхното прилагане и извеждане на препоръки за динамизиране на прилагането им от земеделските стопанства. *Обект на изследването* са "агроекологичните практики, прилагани от земеделските стопанства с цел опазване на околната среда". *Предмет на изследването* - "възможностите, проблемите и нагласите на земеделските производители да прилагат агроекологични практики с цел опазване на околната среда". Формулираната *теза на дисертационния труд* е "Прилагането на агроекологичните практики в земеделските стопанства допринася за постигане на устойчиво земеделие и намалява негативното въздействие на земеделието върху природните ресурси, като степента на прилагане на агроекологични практики зависи от вътрешни за стопанството фактори като размер, специализация и лични характеристики на неговия собственик".

Съвсем правилно, още в Увода, дисертантът поставя ограничението, че обект на изследване са само "земеделски стопанства, които прилагат агроекологични практики като средство за опазване на околната среда". Също така, се дава ясно определение на "*агроекологична мярка*" - "финансова помощ или подкрепа, както на национално, така и на европейско равнище, която стимулира земеделските производители да

внедряват агроекологични практики" и на "*агроекологична практика*" - "практическите действия и земеделски практики, които земеделските производители прилагат в своите стопанства, с цел опазване на околната среда", чието съдържание се използва в дисертацията.

Много приятно впечатление прави и факта, че изложението в дисертационния труд, освен че е задълбочено, структурно и логически обвързано, е прецизно изпълнено и поднесено от гледна точка на текстове, таблици и фигури. Стилът е ясен и точен.

В Използваната литература, представена в края на дисертационния труд, дисертантът е включил 118 заглавия, от които 14 - на кирилица и останалите - на латиница. Те обхващат: програми, нормативни документи, учебници, публикации и др. Подборът на авторите и на източниците дават основание да се обобщи, че дисертантът е добре информиран и има многостранни познания в областта на изследваната проблематика.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Запознаването с дисертационния труд и с Автореферата позволява да се открият следните по-важни научни и научно-приложни резултати:

1) В *теоретичен* план - изследване на теоретични постановки на агроекологията и на агроекологичните практики за постигане на устойчиво земеделие; изясняване на същността и основните характеристики на агроекологичните практики и оценяване на нагласите на земеделските производители да ги прилагат.

2) В *методически и методологически* план - разработване на Обща рамка на изследването; избор на подходящ инструментариум и на подходи за анализ на прилагането на агроекологични практики от земеделските стопанства.

3) В *аналитичен* план - резултати, свързани с оценяване на: състоянието на агроекологичните дейности в България; финансирането на агроекологични мерки по ПРСР през двата програмни периода (2007-2013 г. и 2014-2020 г.); държавната политика и възможностите за опазване на околната среда чрез прилагане на агроекологични практики; прилагането на агроекологични практики от земеделските стопанства; проблемите и нагласите за прилагане на агроекологични практики от земеделските стопанства; средата за прилагане на агроекологични практики от земеделските стопанства и др.

4) В *конструктивен* план - резултати, свързани с обосноваване на насоки за: подобряване на средата за прилагане на агроекологични практики и мотивиране на земеделските стопани за прилагането им.

В дисертационния труд се прилагат различни методи на изследване (монографичен, статистически, сравнителен, анкетен, SWOT анализ и др.).

В резултат на направеното изследване формулираната цел в дисертационния труд е постигната, а поставените задачи за нейното осъществяване са изпълнени.

Общото впечатление от дисертационния труд е, че изложението в него е стегнато и прегледно оформено. Дисертантът има много добри познания в областта на проблематиката на дисертационния труд. Той се позовава на много и разнообразни източници, умее да анализира и оценява фактите, да формулира изводи и да прави конструктивни предложения.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертантът е посочил пет приноса, които отговарят на получените резултати. Най-общо те могат да се обособят по следния начин:

- приноси, свързани с обогатяване на теоретичните основи на агроекологията и агроекологичните практики за устойчиво развитие на земеделието и с изследване на нагласите на земеделските производители да прилагат агроекологични практики;

- разработване и апробиране на методика за изследване на прилагането на агроекологичните практики в земеделските стопанства. Предложеният подход има универсално значение, тъй като той може да се използва при изследване на нагласите на земеделските стопани да извършват определени дейности или да се включат в различни предложени инициативи. Това е важен принос с практико-приложен характер;

- оценяване на средата за прилагане на агроекологични практики от земеделските стопанства;

- изведени конструктивни предложения за подобряване на средата за прилагане на агроекологични практики в земеделските стопанства и за мотивиране на земеделските стопанства да прилагат дейности, които опазват околната среда.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По темата на дисертационния труд са представени следните публикации:

- 1) Благоев, А. (2018), Агроекологичните практики за постигане на устойчиво земеделие, Четиринадесета международна научна конференция на младите учени "Икономиката на България и Европейския съюз в

дигиталния свят", Издателство на ВУЗФ "Св. Григорий Богослов", С., ISBN 978-954-8590-68-6.

2) Благоев, А. (2019), Световен опит за прилагане на агроекологични практики, в Сб. от конференция "Модели и системи на земеделие в селските райони в България, Издателски комплекс УНСС, ISBN 978- 619-232-204-5.

3) Благоев, А. (2020), Фактори, оказващи влияние върху прилагането на агроекологични практики от земеделските стопанства - Бизнесът в XXI век /България 2030 Проектиране на бъдещето: Ново общество - нова икономика/ 17 ноември 2020 г., С., УНСС.

4) Стоянова З., Благоев, А. (2020), Роля на Програмата за развитие на селските райони за стимулиране прилагането на агроекологични практики, XXII Международна научна конференция "Управление и устойчиво развитие", Юндола 2020.

5) Blagoev, A. (2021), Achieving environmental protection through implementation of agro-environmental practices from agricultural holdings, Scientific Paper Series Management , Economic Engineering in Agriculture and Rural Developdment, Vol.21, Issue 1, Print ISSN 2284-7995, E-ISSN 2285-3952.

От посочените публикации 4 са самостоятелни и 1 - в съавторство. В тях са представени част от резултатите, получени в дисертационния труд, свързани основно с агроекологичните практики (за постигане на устойчиво земеделие; световен опит за прилагането им; фактори, които влияят върху тях и др.). Те са представени на различни научни форуми, организирани от УНСС, Лесотехническия университет и др.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 42 страници. Той е структуриран в следните раздели: Обща характеристика на дисертационния труд; Структура и съдържание на дисертационния труд; Кратко изложение на дисертационния труд; Основни научни и приложни приноси и Списък на публикациите по темата на дисертационния труд. В него коректно и точно е отразено съдържанието на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Позволявам си, да препоръчам на Антон Благоев, използвайки натрупаните познания и изследователски опит в процеса на разработване на дисертационния труд, на избраната актуална и с конкретна приложна

насоченост проблематика, да продължи своите изследвания в това направление, като ги разширява, задълбочава и обогатява, с цел повишаване на квалификацията си като изследовател и експерт.

8. Заключение

Дисертационният труд на тема **"Агроекологичните практики като средство за постигане на устойчиво земеделие"** е разработен на качествено научно равнище, в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и изискванията за придобиване на ОНС "Доктор" в УНСС. Поради това, с пълна убеденост, препоръчвам на Научното жури да присъди Образователната и научна степен "Доктор" по научната специалност "Икономика и управление (Агробизнес, Екоикономика), Професионално направление 3.8. Икономика на **АНТОН ТАЧКОВ БЛАГОЕВ**.

05.05.2021 г., гр. София

Рецензент:

/проф. д-р Дарина Русчева/